

M. C.: Dan Dediu, suntem la început de an. Există premize care să ne facă să privim cu optimism spre 2002, cu speranța că va fi un an mai bun pentru muzicieni, pentru muzica românească?

D. D.: De felul meu sunt un optimist și privesc muzica ca atare. Sunt de părere că – în pofida tuturor semnelor de decadență ale vremii – trebuie să fim fericiți că trăim în epoca actuală, când avem la îndemână atâtea mijloace de exprimare, un vocabular muzical imens și o viziune istorică deschisă. Nu trebuie decât să avem ceva de spus și... să o facem cu convingere. Lumea de azi e contradictorie. Noi suntem cei ce schimbăm macazul secolului. Faptul că astăzi este mai rău decât a fost în trecut este contrazis, la tot pasul, de sentimentul că trăim într-o Renaștere. De aceea, privesc cu încredere către curentul care urcă, încet, dar sigur, în răspărul vremurilor. Există atâtea noutăți în domeniul muzical încât este imposibil ca în 2002 (în ciuda unor eșecuri care vor exista, inevitabil) să nu se întâmple și lucruri extrem de revelatoare. Și poate chiar revoluționare, cine știe?

M.C.: Crezi că se poate constata în ultimii ani apariția unei falii între compozitor și societate, între compozitor și public? Mă gândesc că au fost perioade când compozitorii erau personalități cunoscute, respectate, figuri publice. Creatorii aveau o poziție socială aparte, breasla la fel – când spuneați Uniunea Compozitorilor dintr-o dată însemna ceva. Am senzația că această aură s-a destrămat. Eventual compozitorii de muzică ușoară, poate, să mai aibă trecere, ca nume, în fața publicului. Dar numele unui compozitor mare, văzut pe un afiș de concert simfonic, nu mai are aceeași rezonanță pe care o avea în deceniile trecute.

D.D.: Această realitate este determinată de mai mulți factori. Pe de o parte, în cultura română compozitorul nu a fost, nu este și probabil că nu va fi nici în viitor în prim-plan, cum se întâmplă în cea germană, cea italiană sau cea rusă; pe de altă parte, se manifestă acum și uzarea prestigiului social al compozitorului. În ultima vreme, aproape toată lumea a devenit extrem de materialistă, banul este idolul mării majorități. Drept urmare, toți oamenii de cultură, nu doar compozitorii, constată că li s-a schimbat locul printre semeni și li s-a degradat prestigiul public. O formă de viață superioară este atacată de o formă de viață inferioară.

M.C.: Este o pierdere definitivă?

D. D.: Nu, nu. Eu cred că istoria evoluează deopotrivă în sus și-n jos. Orice creștere spirituală este contrabalansată de o mărire a barbariei, iar creșterea răutății umane e simultană cu o mișcare de dezvoltare spirituală. De aceea, consider că treaba noastră este să compunem mai departe, iar meritele, dacă le avem, vor fi recunoscute cândva. Trebuie să recunosc că vremurile nu ne sunt favorabile, dar eu cred cu tărie că valoarea, asemenea uleiului în apă, iese până la urmă la suprafață. Este adevărat, uneori poate fi prea târziu...

M.C.: Există și o concurență în interiorul domeniului? Este posibil să existe forțe muzicale, tot din sfera „muzicii clasice” – poate compozitori străini, de pildă – care să ofere mai mult publicului, societății?

D.D.: În fiecare școală componistică se observă existența valurilor creatoare. Sunt perioade când lucrări excelente apar în număr mare, alte perioade în care acestea sunt mai rare. În prezent nu pot spune că ne-am afla pe panta descendentă a valului. Lucrări foarte bune, chiar excelente s-au scris și se scriu în continuare. Problema este că ele nu sunt cunoscute. Nici măcar de către specialiști. Pot să dau câteva titluri care, după părerea mea, au posibilitatea de a deveni valori universale. Principalul dușman al școlii noastre de compoziție nu este lipsa valorii, a inspirației sau a tehnicii, ci lipsa unei publicități, a unei susțineri pe măsură. Dacă lucrări străine au mai mare trecere la

public, asta se întâmplă și datorită modului cum sunt ele promovate, laudate, aureolate prin publicitate. Ține de bunul simț să observăm că deși ambalajul vinde marfa artistică, în ultimă instanță contează conținutul real, valoarea estetică.

M.C.: Apropo de conștientizarea, de recunoașterea valorii, poate că acum 100-200-300 de ani era mai ușor ca o lucrare să-și evidențieze valoarea. Sau prin recunoașterea publică imediată, în urma succesului de audiție, sau prin trecerea timpului, în urma decantării balastului din jur și a ridicării valorii deasupra mediocrității.

D.D.: Acum a intervenit a treia variantă, care ține de management. Dacă ai un management eficient poți să ai partituri tipărite, cântate cu consecvență, apreciate. În general, de o asemenea susținere beneficiază compozitori din țări cu tradiție în domeniul managementului, țări cu o putere economică impresionantă.

M.C.: Și atunci, nu este înlocuită valoarea cu succesul, nu se confundă cele două noțiuni?

D.D.: Bineînțeles că, temporar, asta se și întâmplă. Revenind la școala românească, poate că cel mai mare dușman al nostru este neîncrederea în propriile forțe, descurajarea datorată lipsei unei promovări internaționale eficiente. Noi trebuie să fim conștienți de valoarea noastră și să scriem mai departe. Publicitatea e, în fond, o problemă de politică. Ea va veni cândva, dar nu trebuie să stăm în loc și să o așteptăm.

M.C.: Are publicul la ora actuală capacitatea de absorbție a valorilor componistice?

D.D.: Părerea mea este că, dacă muzica este originală și transmite cu impetuozitate inevitabilă ceea ce are de spus, publicul va simți aceasta. Intuitiv, publicul simte muzica bună. Trăim cu impresia că publicul nu agreează muzica nouă, experimentală. Dar și această categorie de lucrări își are publicul ei, care o apreciază sau nu, în funcție de valoarea ei. Este adevărat – și aici este o greșeală de management cultural la nivel național – publicul larg este păstrat în zona capodoperelor trecutului. Eu sunt pentru păstrarea modelelor, dar ceea ce se întâmplă acum este deja un început de necrofilie culturală.

M.C.: Există în contextul actual genuri care își găsesc mai ușor drumul către public? Este tipul de muzică – instrumental, cameral, simfonică, vocal, operă etc. – un factor catalizator sau doar conținutul muzical este cel care deschide drumul către prețuirea publicului? Există poate un gen al momentului?

D.D.: În epoca noastră, în cadrul muzicii „serioase”, nu cred că are mare importanță genul abordat de compozitori. Fiecare gen posedă o magie proprie, iar compozitorii pot fi mai senzitivi, după natură, la magia unuia sau a altuia. Există compozitori care s-au specializat în anumite direcții, alții care nu suportă anumite genuri. Până la urmă valoarea unei muzici este dată de capacitatea ei de a dezvălui o latură necunoscută, inedită a umanului, și nu de genul adoptat.

M.C.: Profit că ai pronunțat cuvântul „inedit”, ca să te întreb ce părere ai despre direcția în creație care urmărește în primul rând originalitatea cu orice preț, văzută ca înnoire permanentă, inovare fără sfârșit, descoperirea de noi și noi sonorități.

D.D.: Muzica nu înseamnă, cred eu, numai invenție de vocabular, ci înseamnă și invenție de sintaxă. Originalitatea e dată de o expresie nouă. Iar expresie nouă nu înseamnă neapărat sonoritate nouă. La ora actuală vocabularul s-a extins imens, ajungându-se, prin muzica electronică, la posibilități infinite. Numărul de sonorități se multiplică exponențial din zi în zi. Dacă găsești un sunet nou, interesant, nu poți avea pretenția de a te numi compozitor, ci poate cel mult timbrolog. Compoziția înseamnă mult mai mult decât a găsi sonorități noi: înseamnă a găsi o problematică nouă, o

viziune și perspectivă nouă, relaționări noi între elemente ș.a.m.d. După părerea mea, în epoca actuală trebuie insistat mai mult asupra relațiilor dintre „cuvintele” deja existente în vocabularul muzical. Această relaționare va produce implicit o expresie nouă, după chipul și asemănarea creatorului. Brahms a lucrat cu același vocabular ca Beethoven, numai că a schimbat perspectiva, gășind astfel o exprimare personală...

M.C.: Crezi că aceasta ține de vârstă, de maturitatea creatoare? Vorbind despre compozitorii epocilor trecute adesea spunem că o lucrare este de tinerețe, alta de maturitate, alta vădește experiența unei vieți întregi, fiind scrisă la bătrânețe...

D.D.: Maturitate înseamnă eliminarea sedimentelor, a ornamentației inutile și gășirea unei substanțialități date de rafinarea în timp a mijloacelor. Compozitorul ajunge la o asemenea cunoaștere a mijloacelor sale de lucru încât simplifică, „clasicizându-se” cumva: asta e maturitatea. Pe de altă parte, această privire matură trebuie să păstreze spontaneitatea tinereții, altfel devine academism. Tinerețea creatoare aduce viziunea proaspătă, exprimarea frustă, energia debordantă, care este foarte importantă în muzică. Vârstele biologice își au fiecare accentuările sale, dar muzică excelentă au scris atât Pergolesi și Mozart în tinerețe, cât și Verdi și Stravinski la adânci bătrâneți.

M.C.: Ești profesor de compoziție, chiar șeful acestei catedre la Universitatea Națională de Muzică. Avem mulți, foarte mulți absolvenți de compoziție apăruiți în ultimii, să zicem 10 ani. Unii iau premii importante, multora li se cântă lucrările în contexte importante, alții au deja și înregistrări. Este bună această promovare globală a celor foarte tineri, care se văd integrați cu ușurință în viața muzicală? Pot ei să aibă și conștiința lipsurilor, a nereușitelor componistice? Se mai poate înțelege, în condițiile unei promovări timpurii și a unui aparent succes, că există nu numai lucrări bune, ci și lucrări proaste, că există compozitori foarte tineri cu har, dar și compozitori foarte tineri fără har?

D.D.: Promovarea tinerilor e necesară și trebuie făcută și de către critica muzicală. E adevărat, în general, compozitorii (nu numai cei foarte tineri) sunt foarte refractari la observațiile critice. Dar trebuie perseverat. În fond, se resimte la noi lipsa unei culturi critice. Oamenii par a fi vexați personal de observația critică. Revenind la studenți și la rolul profesorului în a-i corecta, este dificil să găsești sistemul ideal de a promova tineretul. Există diferențe mari între studenți. Sunt unii care înțeleg foarte repede ce au greșit, înțeleg necesitatea îndreptării și se corectează din mers. Sunt alții care aparent acceptă observațiile și dau impresia că au înțeles, dar de fapt merg înainte cu aceleași greșeli. Aceștia sunt o cauză pierdută. La cei foarte tineri există două ispite principale, amândouă răsărite din dorința unui succes rapid: 1) fixarea, mult prea devreme, într-un pseudostil și 2) concesiile estetice. Tentația unei “tehnică reproductive” este imensă. Se gândește cam așa: am avut succes cu o lucrare, deci dacă mă păstrez în aceiași parametri și în următoarele lucrări, voi avea succes în continuare. Această refacere de traseu devine, atunci când lipsește creativitatea, un fel de închisoare, de cușcă. De muzică nici nu mai poate fi vorba atunci. Singurul mijloc de a scăpa de aici este propriul talent. Și avem câțiva tineri din aceștia, slavă Domnului!

M.C.: **Ce mai reprezintă în vremurile contemporane talentul? Este vorba de un talent tip har sau un talent măiestrie, tehnică?**

D.D.: Cred că ambele forme trebuie să coexiste. Dacă facem o combinatorică simplă găsim compozitori care au și talent și tehnică, unii care n-au talent, dar au tehnică (cei mai mulți sunt din această categorie), alții au talent, dar n-au tehnică (ce păcat, asta înseamnă că acel talent se irosește!). Mai sunt compozitori care n-au nici talent, nici tehnică, dar este posibil ca ei să aibă... management, calitate ce îi aduce în prim-plan. Ceea ce se numește har apare, știu eu, o dată sau de două ori într-un secol. Este adevărat că pot rămâne în istoria muzicii și cei care n-au avut har, dar au avut o idee, o intuiție genială și au inaugurat cărări neumblate. Pentru meloman este important ca muzica să comunice, să muște cu dinții din moarte.

M.C.: **Ești în preajma împlinirii vârstei de 35 de ani. Câte lucrări ai scris până acum?**

D.D.: În total am scris 96 de opus-uri. Dar lucrez la mai multe piese noi simultan, așa că este posibil să fi atins suta. Am un sistem de lucru și de schițe care îmi permite să compun, ritmic, 4-5 piese deodată. Când ajung la o anumită saturație cu o piesă o las și continui munca la alta.

M.C.: **La așa o vârstă tânără numărul mi se pare impresionant. Care mai este acum, în epoca modernă, relația de afectivitate a compozitorului cu lucrările sale? Poți să te pui în situația unui compozitor romantic sau clasic, care spunea „cutare este lucrarea mea favorită, sau lucrările mele preferate sunt x, y și z”? Ai un „clasament” al preferințelor proprii?**

D.D.: Mai întâi să fac o precizare. Sunt voci care îmi spun prietenește că scriu prea mult. Părerea mea este că un compozitor asta trebuie să facă, să scrie. Cum spunea Stravinski: *Composers write notes*. Scrisul rapid presupune febrilitatea și spontaneitatea, dar nu exclude reflecția. În ceea ce privește afecțiunea pentru piesele pe care le-am compus, am, desigur, lucrări preferate, deși îmi este foarte greu să spun care îmi sunt cele mai dragi. Totul se leagă de context. În anumite momente ale vieții pot să spun că mi-au plăcut unele lucrări, altele altele. În general îmi plac cele scrise cam cu 8-10 ani în urmă. Le prefer celor recente.

M.C.: **Atunci să ne referim la clipa de față. Astăzi, în ianuarie 2002, care ar fi cele 3 lucrări pe care le simți cel mai aproape de sufletul tău?**

D.D.: Îmi vine cam greu să-ți răspund, așa, scurt. M-aș gândi la *De caelo* pentru 6 clarinete, compusă în 1996, la *Spaima* pentru orchestră de flaute (2000) și la *Trio-ul*

*pentru flaut, violă și harpă care s-a cântat la Luxemburg în 2001 (compus în 2000). Iar dintre lucrările simfonice *Simfoniile III și IV*.*

M.C.: Ești ceea ce se numește un muzician de succes, pe toate laturile: cariera de creator, de profesor, de interpret, de muzicolog, ești cântat în străinătate, și partea materială este bună. Ce îți mai poți dori, ce-ți lipsește în acest moment în care te afli într-o situație foarte favorabilă?

D.D.: Eu sunt conștient că mai am de urcat și de scris. Acesta este primul meu gând: să mai scriu. Am în schițe un oratoriu și alte proiecte componistice și muzicologice. Din alt punct de vedere ceea ce-mi lipsește este... timpul! Timpul de a face ceea ce-mi doresc. Și apoi, mai sunt multe lucruri la care mai doresc să ajung. Sunt un optimist și un fanatic al viitorului. Sper să am și sănătatea de a continua, și contextul cultural pe care ni l-am dori cu toții.

M.C.: Mulțumesc foarte mult.